

**STARTAP LOYIHALARNI MOLIYALASH YECHIMLARI VA
TEXNOLOGIK IMKONIYATLARINI JAHON TAJRIBASIDAN KELIB
CHIQQAN HOLDA ANIQLASH**

MELIZIYAYEV ISLOMBEK IKROMJON O‘G‘LI

Annotatsiya: Startaplar bo‘yicha eng yuqori taraqqiyotga erishgan davlat AQSH va u faoliyatini aynan startap sifatida boshlagan AQSHning Facebook, Youtube, Google, Apple kompaniyalari bugunga kelib katta gigant korporatsiyaga aylandi, mamlakatda sohani tartibga soluvchi Bey-Doul qonuni, Stivenson-Uaydler qonuni va “Bizning biznes startaplar to‘g‘risida”gi (JOBS act) qonunlar orqali startaplarning samarali faoliyat yuritishi uchun qulay mexanizmlar o‘rnatilgan.

Kalit so‘zlar: Raqamli asboblar, AQSH, startaplar, moliyalashtirishning shakllari, trening, biznes, Bey-Doul qonuni, startaplar, tanlov, moliyaviy resurslar, infratuzilmani rivojlantirish, ta‘lim, Venture Capital (VC), sog‘liqni saqlash, texnologik yangiliklar, loyiha taqdimoti, yoshlar uchun yangi imkoniyatlar, rivojlanish, g‘oliblar, grantlar, moliyalashtirish manbalari, Bank kreditlari.

Moliyalash usullari:

Venture Capital (VC): Startaplar o‘z bizneslarini rivojlantirish uchun professional investorlardan yirik sarmoya olishadi.

Angel Investors: Yakka tartibdagi investorlar startaplarga dastlabki kapitalni taqdim etadi.

Crowdfunding: Kichik sarmoyadorlardan onlayn platformalarda mablag‘ to‘plash.

Government Grants: Davlat tomonidan startaplarni qo‘llab-quvvatlash uchun ajratiladigan grantlar va subsidiyalar.

Bank Loans: Banklar orqali an'anaviy moliyalash.

Texnologik imkoniyatlar. AI (Sun‘iy Intellekt): Startaplar sun‘iy intellekt va mashina o‘rganish texnologiyalarini qo‘llash orqali innovatsion mahsulotlar ishlab chiqishmoqda.

Blockchain: Moliyaviy texnologiyalar va xavfsizlikni ta‘minlashda blockchain tizimlaridan foydalanish.

IoT (Internet of Things): Qurilmalar va tizimlarning bir-biri bilan aloqa o‘rnatishi orqali biznes jarayonlarini avtomatlashtirish.

E-commerce: Onlayn savdo va raqamli platformalarda savdo imkoniyatlarini kengaytirish.

Robotics: Robototexnika va avtomatizatsiya tizimlarini ishlab chiqish va sanoatdagi ishlab chiqarish jarayonlarini yaxshilash.

Green Tech: Ekologik toza texnologiyalar, qayta tiklanuvchi energiya manbalari va resurslarni samarali boshqarish.

Startup loyihalarining moliyaviy yechimlari. Startapning moliyaviy muvaffaqiyatini ta'minlash uchun bir nechta asosiy moliyaviy yechimlar mavjud:

Venture Capital (VC). Venture capital (VC) — bu yirik sarmoya investorlaridan olish mumkin bo'lgan moliyaviy resursdir. VC, asosan, tez rivojlanayotgan, yuqori riskli startaplarga sarmoya kiritadi. Startaplar bu usuldan foydalanib, o'zlarining texnologik rivojlanishi va bozordagi o'rinlarini kengaytirish uchun zarur sarmoya olishadi.

Afzalliklari: Katta miqdordagi sarmoya, yuqori o'sish imkoniyati.

Kamchiliklari: Investorlar kompaniya boshqaruviga aralashishi va yuqori talablar qo'yishi.

Angel investorlar. Angel investorlar — bu o'z kapitalini riskka qo'yishga tayyor bo'lgan individual investorlar. Ular startaplar uchun dastlabki moliyaviy yordamni taqdim etadi.

Afzalliklari: Dastlabki bosqichda sarmoya olish, investor bilan bevosita aloqalar.

Kamchiliklari: O'zgaruvchan va uzoq muddatli investitsiyalar, ayrim hollarda investorlar tomonidan boshqaruvga talablar.

Crowdfunding. Crowdfunding — bu onlayn platformalar orqali kichik investorlar yoki mijozlardan mablag' yig'ish usulidir. Bu metod startaplar uchun moliyaviy resurslarni jalb qilishning juda ommaviy va zamonaviy usulidir.

Afzalliklari: Keng ommaviylik va tez mablag' yig'ish imkoniyati.

Kamchiliklari: Katta miqdordagi mablag' yig'ishning qiyinligi, muvaffaqiyatga erishish uchun ko'p reklama va marketing talab etiladi.

Bank kreditlari. Startaplar o'z bizneslarini rivojlantirish uchun bank kreditlaridan ham foydalanishlari mumkin. Bu usul ko'proq an'anaviy bizneslar uchun qulay, ammo startaplar uchun yuqori riskli bo'lishi mumkin.

Afzalliklari: Keng tarqalgan va osonlik bilan foydalanish imkoniyati.

Kamchiliklari: Yuqori foiz stavkalari va qarz majburiyatlari.

Davlat grantlari va subsidiyalar. Ko'plab mamlakatlarda startaplarni qo'llab-quvvatlash uchun davlat tomonidan ajratiladigan grantlar va subsidiyalar mavjud. Bu yechimlar startaplarni rivojlantirish uchun qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida juda foydali.

Afzalliklari: Davlatning moliyaviy qo'llab-quvvatlashi, imtiyozlar.

Kamchiliklari: Dastlabki bosqichda topish qiyin, aniq shartlar mavjud.

Moliyaviy yechimlarni takomillashtirish yo‘llari. Startaplar o‘z moliyaviy resurslarini yanada samarali boshqarish va rivojlantirish uchun quyidagi takomillashtirish yo‘llarini ko‘rib chiqishlari lozim:

Moliyaviy rejalashtirish va prognozlashtirishni takomillashtirish. Moliyaviy rejalashtirish — bu startapning kelajakdagi moliyaviy holatini oldindan baholash va shu asosda strategiyalar ishlab chiqishdir. Startaplar o‘zlarining harajatlarini aniq belgilab, daromad va xarajatlar prognozlarini to‘g‘ri tayyorlashlari kerak.

Raqamli asboblardan va dasturlardan yordamida xarajatlarni kuzatib borish.

Moliyaviy resurslarni diversifikatsiya qilish. Startaplar o‘zlarining moliyaviy manbalarini diversifikatsiya qilish orqali xatarlarni kamaytirishi mumkin. Bir nechta moliyaviy manbalarni birlashtirish startap uchun xavf-xatarlarni kamaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Moliya va soliqlar” (1-qism) – Toshkent 2014
2. “Moliya” – T.Malikov, O.Olimjonov,. Toshkent “Iqtisod-moliya” 2019
3. “Investitsiyalarni tashkilotish va moliyalashtirish” – R.X.Karlibayeva,. Toshkent – 2011